

Høringsnotat ang. planlagt kraftverk på Birkeland, Flekkefjord kommune

ID: 202407066

fra Hans J. Kotthaus og Sigrun Peerstøe-Kotthaus, 4330 Ålgård

06.08.2026

[Se også tillegg på siste side](#)

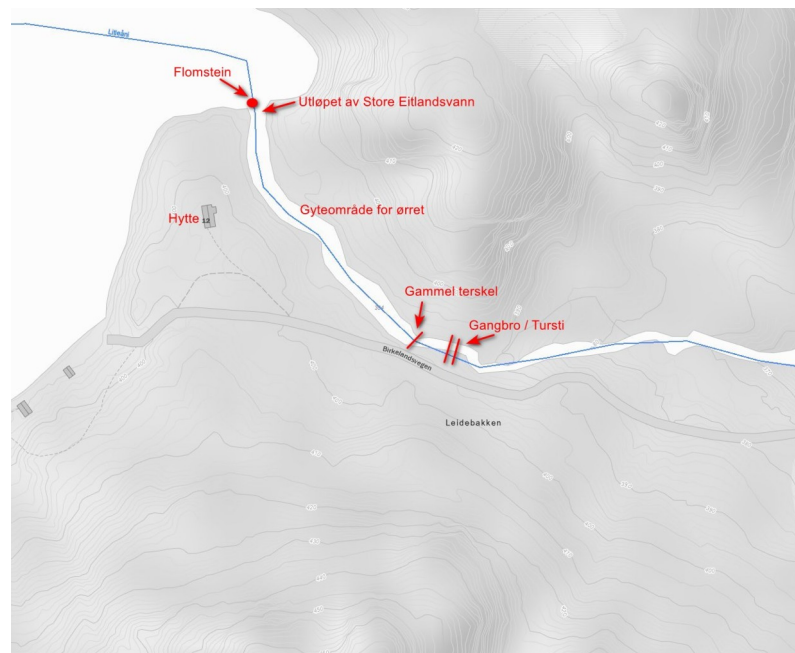
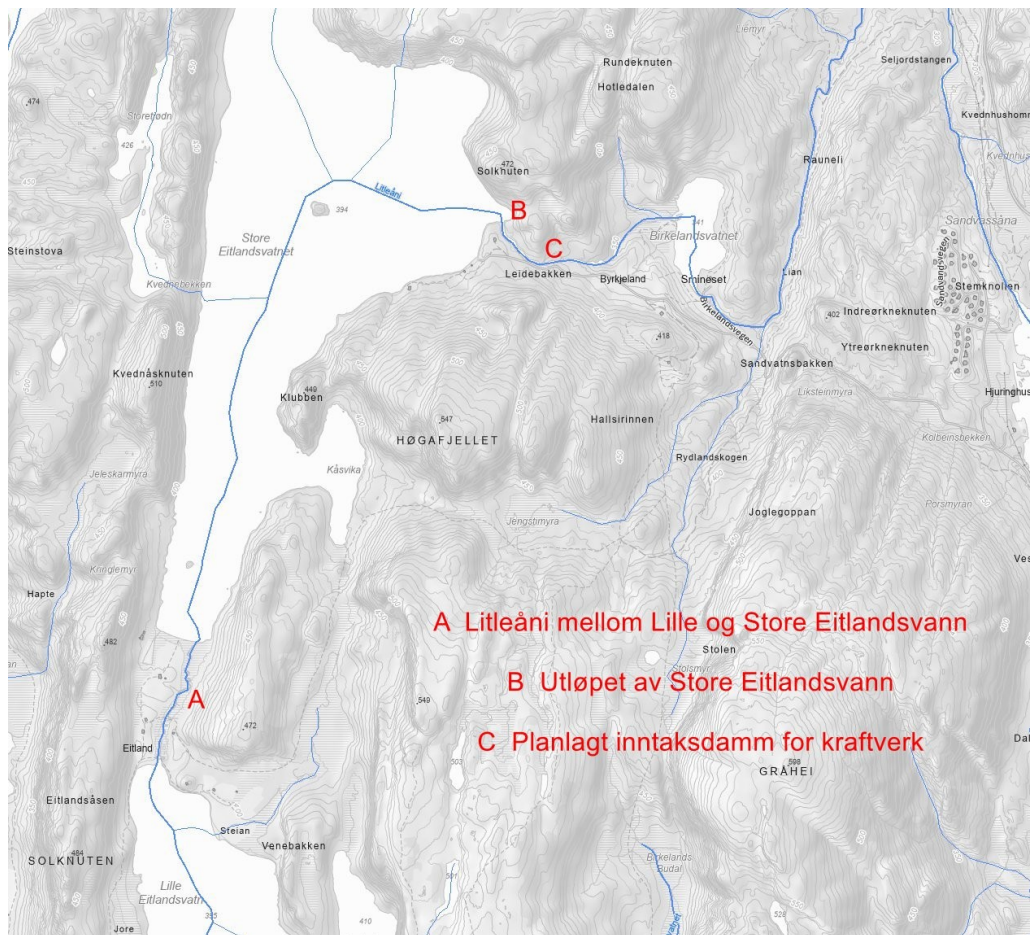
Grunner som taler mot utbygging: Økologi og Friluftsverdi

Vi ser med bekymring at det søkes å bygge et kraftverk i grensen til ett av de to siste gjenværende, inngrepsfrie områder i Flekkefjord kommune. Det er bare to områder i kommunen som er inngrepsfri i hht. kart fra Direktoratet for Naturforvaltning, ett av dem er området rundt Store og Litle Eitlandsvann. Nedenfor følger et kart som viser forholdene og hvor små disse områdene er.

Direktoratet for naturforvaltning har gitt retningslinjer for kommunens forvaltning av slike INON områder. Det påpekes fra DirNat og fra Miljøverndepartementet at kommuner med lite resterende inngrepsfrie områder har et spesielt forvaltningsansvar til å bevare eller tilbakeføre disse områdene.

Elvesystemet Litleåni går fra Lille Eitlandsvann og videre til Store Eitlandsvann med utløp ved hytten Birkelandsvegen 12, videre over en gammel terskel og inn i Birkelandsvannet, før det vender nordover og går sammen med Sandvandsåni. På neste side vises NVEs temakart.

Bare to elvesystem i Flekkefjord kommune har høyeste status når det gjelder økologisk tilstand, Litleåni er en av dem. Det er ørret i alle tre vann, Lille og Store Eitlandsvann og Birkelandsvannet og i elven. Det er påvist rik fauna med bunndyr og planter.

Miljødirektoratet har utpekt Litleåni som en av referanseelvene i sitt langsiktige overvåkingsprogram:

«Dette programmet består av overvåking i antatte referanselokaliteter dvs i elver med ingen eller ubetydelig menneskelig påvirkning. Elvene skal overvåkes med tanke på å gi kunnskap om naturlige bakgrunnsforhold som utgjør klasse I (svært god tilstand) i klassifiseringssystemet, og at miljømålet, klasse II (god tilstand), kan beskrives med en viss grad av sikkerhet. «

I Miljødirektoratet og i NIVAs rapporter benevnes elven som Molandsåni, mens det nå av NVE brukes navnet Litleåni i tråd med kartverket. At det er samme elv og vassdrag er bekreftet av kartgrunnlag, og av NVE og NIVA. (Se siste side)

Området rundt Store og Litle Eitlandsvann brukes flittig av hytteeiere og friluftsfolk. Rundt begge vannene er det 11 hytter, ved Birkelandsvann er det 3 hytter. Ved Sandvand hyttefelt er det over 40 hytter. Det er etablert en ny gangbru over eleven nedenfor den gamle terskelen, med tursti til Svelomheia og videre innover.

Uberørt natur har en egenverdi, og et uberørt bekkeløp med fisk, fugler og insekter og naturlig kantvegetasjon hører med til de sjeldene opplevelser etter hvert. Det er en veldokument helseeffekt i å kunne oppleve uberørt natur. Området og vassdraget er verdifult både for dagens turfolk og for fremtidige generasjoner.

Litleåni er en liten elv som på veien ned fra Eitlandsvannet passerer to hinder, først en rekke store steiner rett ved utløpet og lenger ned i elva den gamle terskelen ved veien. Elvestrekningen mellom utløpet og den gamle terskelen har et naturlig, lite fall slik at det er en viss strøm i elva. Dette gir ideelle gyteforhold for ørreten.

Det er ganske opprørende å lese i søknaden, at det ikke finnes ørret i Store Eitlandsvann. Vi har selv talt mange titalls ørret i denne elvestrekningen i gytetiden hver høst. Hytteeierene rundt vannet fisker ørret både med stang og garn. Vi har erfaring fra 14 år med jevnlig hyttebesøk og selvfølgelig også ørretfiske.

Den gamle terskelen ved veien vises i bildet nedenfor tatt våren 2020.

Nylig anlagt gangbru over elva nedenfor den gamle terskelen, her i sommer 2026 ved ekstrem tørke. Bildet er tatt nedenfra.

Når det gjelder kartlegging av sjeldne arter og naturtyper er det ifølge søknaden ikke funnet noe nevneverdig, men vi stiller ut fra presenterte resultat et stort spørsmålstegn ved hvor grundig denne undersøkelsen har blitt gjennomført.

NIVAs analyser i forbindelse med prosjektet Referanseelver har tvertimot ved flere undersøkelser påvist god vannkvalitet og fisk og bunndyr i elven. (Se siste side) Intet av dette er nevnt i søknaden. Vi mener at det trengs mer enn en dags befaring for å kartlegge naturtyper i et såpass stort uberørt område.

Vi mener at det er viktig at denne eleven forblir urørt og bevart for fremtidige generasjoner.

Dersom det mot våre ønsker allikevel blir gitt tillatelse til utbygging, har vi følgende innspill:

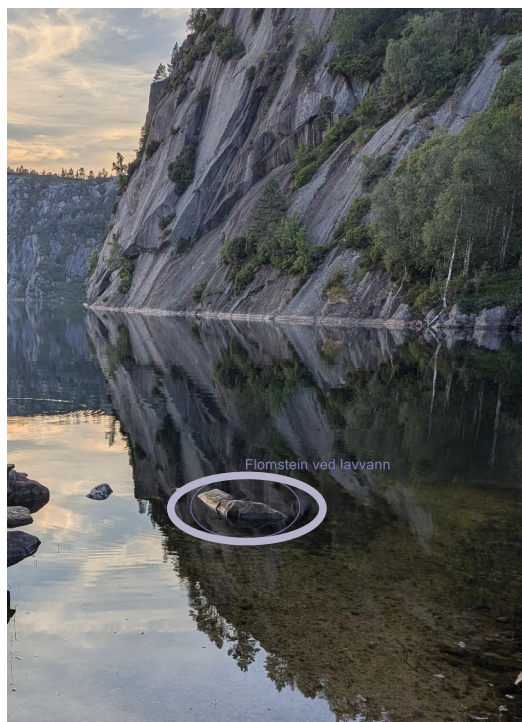
Vi håper at både kommunen, statsforvalteren og NVE evaluerer situasjonen nøye før eventuelt tillatelse til bygging gis.

Vi ble først gjennom avisen Agder oppmerksom på at det på nytt er søkt om å bygge et kraftverk, med inntak omtrent 100m nedenfor vår fritidsbolig og at vi dermed blir berørt av utbyggingen.

Plassering og utforming av inntaket

Det går ikke klart frem av søknaden, hvor den nye inntaksdammen skal plasseres. Vi mener at inntaksdammen bør legges et godt stykke nedenfor den gamle terskelen slik at det følsomme vannsystemet ovenfor ikke blir forstyrret. Lille Eitlandsvann er forbundet med Store Eitlandsvann gjennom en liten elv som inngår i Litleåni systemet. Nivåforskjellen mellom Lille og Store Eitlandsvann er omtrent 0,5 meter. En endring av vannstanden i Store Eitlandsvann må forhindres, ellers vil det bli store konsekvenser både for økosystemer og fremkommelighet for hytteiere.

Vannstanden i Store Eitlandsvann bør holdes på samme nivå som nå. Vi har utenfor vår båtstø en flomstein som størstedelen av året er omtrent 5-10 cm under vann. Ved storflom kan man passere med kano over steinen.

Vi må forholde oss til dette målet siden vi ikke har nøyaktig høydemål og heller ikke mulighet til å sjekke om de i søknaden angitte høydemål medfører nivåendringer i Store Eitlandsvann.

Ser man nærmere på planen for inntak og demningsbygging, har vi følgende merknader: Inntaket planlegges litt nedenfor nivå for Store Eitlandsvann uten nærmere spesifikasjon. Vi mener at overløp bør legges 1-2 høydemeter lavere enn den gamle terskelen ved veien slik at man unngå å skade vannsystemene ovenfor. Nedenfor vises den gamle terskelen med normal vannføring.

Lenger nedenfor vises den gamle terskelens plassering, utløpet og gangbroen.

Vi mener at en plassering av inntakskulpen er mest hensiktsmessig og samtidig minst skadelig for vannmiljøet ovenfor, dersom kulpen ved inntaket plasseres nedenfor gangbroen. Der er det fjellgrunn og godt grunnlag for støping av en betongdemning. Minstevannføring nevnt i søknaden er 43,6l, omtrent 4 vaskebøtter med vann per sekund. Dette er så lite at det helt åpenbart vil ha innflytelse på vannmiljøet nedenfor og i Birkelandsvannet. Vi stiller oss sterkt tvilende til om det er tilstrekkelig vannføring for å unngå at Birkelandsvannet gror igjen.

Rørgaten fra inntaket er planlagt lagt i vei og videre i skråning på oppsiden av veien, bilde nedenfor viser skråningen av morenegrunn, med traktorveien forgrunnen.

Det er en utfordring å hindre erosjon i et slikt terreng. Etter at rørgaten er nedgravd bør utbygger pålegges å sørge for aktiv beplantning og sikring for å hindre ras. Det er en klar fordel om inntaket og terrenget over rørgaten er mest mulig naturlig utformet, uten synlige betongoverflater.

Rørgaten er planlagt å krysse veien til Store Eitlandsvann på to steder. Det bør kreves av utbygger at friluftsinnteresser i minst mulig grad er berørt av utbyggingen, at veien i størst mulig utstrekning holdes åpent for fremkommelighet til hytter og naust.

Hytteiere bør få kompensasjon for ulemper under utbygging, dersom utbyggingen strekker seg over lengre tid og hytter og naust er utilgjengelig.

Hytteiere ovenfor Birkelandsvannet og på Eitland bør ikke bli skadelidende på grunn av utbyggingen og all istandsetting av veien etter utbygging skal utbygger bære ansvar og kostnader for. Dessuten skal utbygger dekke eventuelle følgeskader ved senere erosjon ved og på veien.

Konklusjon:

Vi forstår at det ikke er en enkel avgjørelse om man åpner for utbygging eller ikke. Det er i grunnen mest et spørsmål om hvordan man kan forene ulike interesser hos samfunnet og enkeltpersoner og komme fram til en løsning som gir minst mulige skade på et av de siste naturområder i Flekkefjord kommune som ikke er berørt av omfattende naturinngrep.

- Det må vurderes om kommunen og fylket er tjent med enda en utbygging når andelen inngrepsfri natur i kommunen allerede er meget lav og i stadig tilbakegang.
- Uberørt natur har en egenverdi. Friluftsinnteressene må ivaretas.
- Det må vurderes hvordan Miljødirektoratet ser på utbyggingen og hvilken innflytelse det har på prosjektet Referanseelver som er planlagt videreført med prøvetaking i elven Litleåni i 2027 og 2029.

Konkrete tiltak:

- Det bør kreves at overløp av planlagt inntakskulp ligger nedenfor gangbroen, slik at hele ferskvannssystemet ovenfor forblir uberørt av inngrepet.
- Nivået som Eitlandsvannet har idag, skal ikke endres. Planen legger ikke opp til nivå-endring, men planlagt inntak kan forårsake at vannet tappes ned ved et brudd på demningen. Også under anleggstiden bør det unngås unødvendig midlertidig tapping og dermed skader på biotopene rundt begge vann og i bekken som forbinder de to vann.
- En tilgroing eller tilnærmet uttørking av Litleå i driftstiden bør unngås, krav til minste vannføring i bekken bør heves.
- Det må stilles krav til utbygger om tilfredstillende løsning for bekkeløp som krysser planlagt rørgate, og om planting for å hindre erosjon og ras.
- Det må stilles krav til tilbakeføring av områdene som blir berørt av utbyggingen slik at trasen ikke bli liggende som en rekke stygge sår i landskapet i år-tier.
- Det bør sikres at hytteeiere er i minst mulig grad berørt både under og etter utbygging.
- Det bør kreves at utbygger forplikter seg til å dekke kostnader for å gjenopprette veistandard og for følgekostnader ved erosjonsskader etter utbygging.

Vi er positive til utnyttelsen av naturlige, fornybare ressurser, og vi er opptatt av at et hvert inngrep i denne forbindelsen gjøres så skånsomt som mulig for å hindre blivende skader på landskap og økosystem.

Store Eitlandsvann i september.

Utløpet med Store Eitlandsvann i bakgrunnen.

Om Referanseelver:

I Litleåni/Molandsåni er det siden 2017 tatt jevnlig prøver på tre stasjoner som ligger på strekningen mellom planlagt inntak og planlagt kraftverk.

For å vinne innsikt i om den generelle miljøtilstanden i norske elver endres, og om den eventuelt forbedres, er det viktig å ha tidsrekker med målinger over mange år.

En kraftverksbygging vil sannsynligvis medføre at denne elven tas ut av prosjektet.

Det vil svekke det generelle kunnskapsgrunnlaget om elve-tilstander i Sør-Norge som er viktig for å ta politiske og miljø-relaterte beslutninger i framtiden.

<https://nva.sikt.no/registration/0198cc779855-9aed0fe8-dae0-4ee3-8dde-f5b9613afa04>

<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2024/oktober-2024/overvaking-i-referanseelver-oppsummering-av-data-for-perioden-2017-2023/>

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/miljoovervaking/overvakingsprogrammer/ferskvann-hav-og-kyst/overvakning-i-referanseelver/>

<https://www.nina.no/aktuelt/alle-artikler-og-nyheter/overv-229-king-i-referanseelver>

Vedlegg: Video av eleven nedenfor gangbroen, tatt i tørkeperioden juli 2026:

Nedenfor bro_20260726_084228041.TS.mp4

Tillegg 14.8.2026:

For å opprettholde normal vannstand i Store Eitlandsvann er det essensielt at den gamle terskelen vedlikeholdes. I sin nåværende tilstand er det mye vann som slippes ut nederst, fordi noen av steinene og treplankene er borte. Terskelen må derfor repareres. Vi mener, at det bør pålegges utbyggers å sikre, at terskelen er såpass tett at normal vann-nivå i Store Eitlandsvann opprettholdes.

3.34 Molandsåna / Storå (026-64)

Økologisk tilstand Molandsåna viste påvekstalgene og konsentrasjonen av næringssalter (fosfor) svært god tilstand med hensyn til eutrofiering. Bunndyrene viste god tilstand med hensyn til organisk belastning.

For forsuring viste både påvekstalgene og bunndyrene svært god tilstand. De samlede fysisk-kjemiske forsøringsparametrene viste samlet sett moderat tilstand, og verken pH eller labilt aluminium oppnådde miljømålet.

Basert på vannkjemien ligger Molandsåna nær grensen til humøs vanntype. Dersom vi hadde benyttet klassegrensene for svært kalkfattige, humøse elver (type R203d), ville tilstanden for de fysisk-kjemiske forsøringsparametrene endt opp i god tilstand. De resterende indeksene (verken forsuring eller eutrofiering) er ikke endret tilstand, og RAMI er ikke egnet for bruk i humøse vannforekomster.

Det ble funnet ørret på alle stasjonene, samt bekkerøye på de to øverste stasjonene. Andre års undersøkelser klassifiserer vannforekomsten til god økologisk tilstand for fisk. Mer informasjon om fiskeresultatene finnes i Bækkelie & Myrvold (2020).

Konsentrasjonene av alle de vannregionspesifikke stoffene var under grenseverdien (AA-EQS). Kobber og krom var i tilstandsklasse I (bakgrunnsnivå), mens sink og arsen var i tilstandsklasse II (god